

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

19.12.2012.

**ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД И ОЦЕНУ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ
МР НАТАЛИЈЕ ПАНИЋ ПОД НАСЛОВОМ
„ПРОЗОДИЈСКИ МАРКЕРИ ЦИТИРАНОГ ГОВОРА У РАЗГОВОРНОМ ЈЕЗИКУ“**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовао комисију</p> <p>Научно-наставно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници од 27. јуна 2012. године образовало је Комисију за преглед и оцену докторске дисертације коју је кандидаткиња мр Наталија Панић пријавила под насловом „Прозодијски маркери цитираног говора у разговорном језику“.</p> <p>2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Весна Половина, редовни професор (датум избора у звање редовног професора 18.05.2001, уже научна област Општа лингвистика, предмет Општа лингвистика), Филолошки факултет Универзитета у Београду</p> <p>2. Др Јасмина Московљевић Поповић, ванредни професор (датум избора у звање ванредног професора 18.11.2008, уже научна област Општа лингвистика, предмет Општа лингвистика), Филолошки факултет Универзитета у Београду</p> <p>3. Др Зорка Кашић, редовни професор (датум избора у звање редовног професора 04.11.2002, уже научна област Лингвистика, предмет Лингвистика,</p>

Фонетика), Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Наталија (Милорад) Панић

2. Датум рођења, општина, република:

10.06. 1977.

Краљево, Србија

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

06.04.2007. Филолошки Факултет Универзитета у Београду

„Међуоднос прозодијских и кинезичких елемената у дискурсу на електронским медијима“

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Наука о језику

Кратка биографија:

Наталија Панић рођена је 1977. године у Краљеву, где је завршила основну школу и гимназију. Основне студије завршила је на Катедри за општу лингвистику 2001. године, а магистарске студије 2007. Од 2002. ради на Катедри за општу лингвистику Филолошког факултета у Београду, прво као асистент-приправник, а потом као асистент.

Поља научног интересовања кандидаткиње су Фонетика, Фонологија, Анализа конверзације, Анализа дискурса, Вербална и невербална комуникација. Учествовала је на многим међународним конференцијама и конгресима излажући радове из поменутих области. Научно-истраживачке радове из ових области објавила је у часописима и зборницима у земљи и иностранству.

Списак објављених радова:

1) Панић Церовски, Наталија. (2012). Пратећи невербални елементи у разговорном дискурсу у српским јавним медијима. *Зборник Матице српске за славистику*, св. 82, 121-140.

2) Polovina, V. i Panić, N. (2012). Aspekti anotacije digitalnih video korpusa u lingvističkim istraživanjima. *Tematski zbornik Digitalizacija kulturne baštine*,

univerzitetski repozitorijumi i učenje na daljinu, knj. 3: Digitalni izvori u društveno-humanističkim istraživanjima, 15-22.

3) Panić Cerovski, N., M. Đukanović i B. Kovačević. (2012). Novi markeri citiranja u srpskom i slovenačkom jeziku. U *Nauka i savremeni univerzitet - Filologija i univerzitet, Tematski zbornik radova*, Niš: Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu, 121-131.

4) Polovina, V. i Panić Cerovski, N. (2011). Prozodijska obeležja u javnom i neformalnom razgovoru. Zbornik radova sa međunarodne konferencije *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*, Filozofski fakultet u Novom Sadu, 441-450.

5) Kovačević, B., Đukanović, M. i Panić, N. (2011). O nekaterih značilnostih udeleženskih vlog pri izglagolskih samostalnikih v srbsčini in slovenščini. *Obdobja, 30. Meddisciplinarnost v slovenistiki*, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, Ljubljana, 259-264.

6) Polovina, V. i Panić, N. (2011). Suprasegmentna obeležja u diskursu TV debata. *Obdobja, 30. Meddisciplinarnost v slovenistiki*, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, Ljubljana, 383-389.

7) Đurić, M. i Panić, N. (2011). Discourse connectives in English and French discourse of electrical engineering. *Prevodilac, XXX, 1-2*, 28-48.

8) Polovina, V. i Panić, N. (2010). Problemi lingvističke klasifikacije neverbalnih elemenata u komunikaciji. *Anali Filološkog fakulteta, 22*, 215-231.

9) Panić, N. (2010). Tako, 'nako, nebitno. *Jezik i društvo*, edicija *Filološka istraživanja danas*, Filološki fakultet, Beograd, 221-235.

10) Половина, В. и Панић, Н. (2008). Aspects of teaching prosody at different levels of teaching. *Примењена лингвистика, 9*, 339-344.

11) Panić, N. (2005). *Fonética y Fonología Españolas para Serbiohablantes*, Robert M. Hammond, Jelena Filipović (prikaz), *Filološki pregled, XXXII, 1*, Filološki fakultet, Beograd, 185-188.

Излагања на научним скуповима (саопштења штампана у изводу):

1) Panić Cerovski, N. (2012). Neki markeri citiranja u srpskom nefomalnom diskursu. *ALT4, (14-16.X)* Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu

2) Đurić, M. & Panić Cerovski, N. (2012). Contrasting Discourse Markers' Functions in Academic Discourse and TV Talk Shows. *ALT4, (14-16.X)* Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu

3) Половина, Б. и Панић Церовски, Н. (2012). Функције апроксиматора у српском разговорном дискурсу. *VII међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност. Традиција и иновације у савременом српском језику. (26-27.X)*

- 4) Panić Cerovski, N. (2012). Citiranje u formalnom i neformalnom diskursu. Međunarodna konferencija *Kulture u dijalogu*, (26-30.IX) Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu
- 5) Polovina, V. & Panić Cerovski, N. (2012). New quotatives in the Serbian language. *45th Annual Meeting of the Societas Linguistica Europaea*, (August 29th – September 1st), University of Stockholm, Sweden
- 6) Đurić, M. & Panić Cerovski, N. (2012). The Prosodic Relevance of Verba Dicendi in Spoken Discourse of Contemporary English and French TV Talk Shows. *Third Belgrade International Meeting of English Phoneticians* (BIMEP 2012). (23-24.III) Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu
- 7) Panić Cerovski, N. & Polovina, V. (2011). Body part terms and terms for gestures in the study of nonverbal communication. Serbian vs. English. *The Body in Language: Lexicon, Metaphor, Grammar and Culture*, (21-22 October) University of Warsaw
- 8) Panić, N. & Đurić, M. (2011). Prosodic Characteristics of Directly and Indirectly Reported Speech in Spoken Discourse in Contemporary English and French TV Talk Shows. *VII International Conference on English Language and Literary Studies. Voicing the Alternative* (September 22-24), Faculty of Philosophy, Nikšić
- 9) Polovina, V., Dimić, N. i Panić Cerovski, N. (2011). Metodološki aspekti transkripcije i anotacije srpskog znakovnog jezika. Rad izložen na međunarodnoj konferenciji *Specijalna edukacija i rehabilitacija danas* (24-27.IX), Zlatibor
- 10) Polovina, V. & Panić Cerovski, N. (2011). Some approximators in Serbian informal discourse. *44th Annual Meeting of the Societas Linguistica Europaea*, (8-11 September), Universidad de la Rioja, Logroño, Spain
- 11) Панић, Н. (2010). Функција пратећих невербалних елемената у говорном дискурсу српских јавних медија. *40. научни састанак слависта у Букове дане* (8-11.IX), Филолошки факултет, Универзитет у Београду
- 12) Panić, N. (2010). Some prosodic and nonverbal markers of direct quotations. *The Second International Conference on Linguistic and Intercultural Education (CLIE2) Linguistic and Cultural Diversity within European Learning Communities: Cross-cultural and Trans-national Perspectives*. (10-12 June) Herceg Novi, Montenegro
- 13) Panić, N. & Polovina, V. (2009). Direct reported speech in TV debates. *The Third International Linguistics Symposium*. (20-21 November) Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan–Al. Rosetti”, Bucharest
- 14) Панић, Н. (2009). Пратеће невербално понашање у управном говору. III међународни конгрес ДПЛС *Примењена лингвистика данас: између теорије и праксе*. (31. октобар – 1. новембар) Нови Сад
- 15) Polovina, V. & Panić, N. (2009). English 'like' and Serbian 'kao' - a filler or a quotative marker. *42nd Annual Meeting of the Societas Linguistica Europaea – Global*

Languages, Local Languages. (9-12 September) Lisbon, Portugal

16) Panić, N. & Polovina, V. (2009). Some Quotative Markers in TV Talk Shows. *Across Languages and Cultures*. (June 4-6), Herceg Novi, Montenegro

17) Panić, N. (2008). The influence of the type of TV talk-show on the participants' nonverbal behaviour. *HDPL 22nd International Conference - Linguistics of public communication*, (22– 24 May) Osijek, Croatia

18) Panić, N. (2007). Prosodic characteristics of directly and indirectly reported speech in spoken language. *English Language and Literature Studies: Structures across Cultures ELLSSAC* (7-9 December) Faculty of Philology, Belgrade

19) Polovina, V. & Panić, N. (2007). Individual and cultural features in TV talk shows. *Languages and Cultures in Contact*. (September 16-18) Herceg Novi, Montenegro

20) Половина, В. и Панић, Н. (2006). Интернет и настава фонетике. *Савремене тенденције у настави језика и књижевности*. (7-8. април) Београд, Филолошки факултет

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Прозодијски маркери цитираног говора у разговорном језику“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација Наталије Панић има 235 страна. Чине је следеће целине:

- **Насловна страна на српском језику;**
- **Насловна страна на енглеском језику;**
- **Страна са подацима о ментору и члановима комисије;**
- **Резиме са кључним речима на српском језику**, у коме су описани предмет и циљеви истраживања, методологија, најзначајнији резултати и закључци;
- **Резиме са кључним речима на енглеском језику;**
- **Садржај;**
- **Текст дисертације**
- Основни текст дисертације има 216 страна и састоји се од следећих **6 поглавља**:
 1. Увод (14 страна)
 2. Осврт на досадашња истраживања прозодијских обележја цитираног говора (11 страна)
 3. Методологија (24 стране, 2 слике)
 4. Анализа резултата (102 стране, 5 схема, 70 примера из транскрибованог и аотираног корпуса)
 5. Понашање прозодијских елемената приликом цитирања (51 страна, 2 схеме, 5 примера из транскрибованог и аотираног корпуса)
 6. Закључци и поглед на даља истраживања (14 страна)
- **Литература**, сачињена од 210 библиографских јединица;
- **Прилози** (3 слике анализе у *Praat*-у)
- **Биографија ауторке;**
- **Изјаве** (изјава о ауторству, изјава о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада, изјава о коришћењу).

Докторска дисертација мр Наталије Панић бави се улогом коју имају прозодијски елементи приликом директног цитирања, као и међуодносом прозодијског и паралингвистичког нивоа приликом цитирања. Предмет њеног истраживања су прозодијски маркери конверзационог феномена какав је цитирани говор, нарочито када у исказу није присутан лексичко-синтаксички маркер цитирања, као и корелације прозодијских и других средстава маркирања цитираног говора. Ослањајући се на радове који су се бавили овом проблематиком у српској и светској литератури, а нарочито на радове из анализе конверзације који се баве прозодијском организацијом говора, кандидаткиња је за циљ овог истраживања поставила утврђивање како се прозодијска средства користе у функцији раздвајања цитираног говора од остатка исказа говорника са једне стране, и утврђивање како се прозодијски маркери дистрибуирају у зависности од присуства или одсуства других средстава маркирања цитираног говора, са друге стране. Полази се од тога да се за обележавање цитираног говора на плану прозодије користе: промена темпа говора, висине гласа, као и промене гласноће, тј. интензитета гласа. Претпоставка је да ће неке вредности ових прозодијских обележја варирати у зависности од тога да ли осим њих у исказу говорника постоје још неки маркери који издвајају цитирани говор. Поред тога, претпоставка је да ће нека прозодијска средства обележавања цитираног говора преовладати у односу на друга у одређеним ситуацијама, као и да је могуће утврдити корелацију између прозодијских и других маркера: лексичко-синтаксичких, аудитивних паралингвистичких и визуелних паралингвистичких обележја. Рад је заснован на опсежном, темељно осмишљеном и пажљиво спроведеном истраживању корпуса разговорног језика (укључени су разговори на српском, словеначком, енглеском и француском језику).

Добијени резултати указују на то да тип лексичко-синтаксичког маркера нема веће утицаје на прозодијску структуру цитираног материјала, а да су ситуациони фактори ти који су најутицајнији када је у питању прозодијска организација цитираног материјала. Утврђено је да се прозодијски и паралингвистички елементи у много већој мери користе за обележавање цитирања у неформалним разговорима, него у формалним ситуацијама: у неформалним разговорима из корпуса цитирање се користи у највећем броју случајева у смислу приказивања целокупног контекста у коме се цитирани исказ претходно реализовао, па се сходно таквој намери актуелног говорника и користе прозодијска и паралингвистичка средства да обележе цитирани материјал. У дисертацији су такође дати и анализирани случајеви из корпуса који имају форму цитирања, али немају функцију преношења исказа из претходне говорне ситуације у садашњу говорну ситуацију, и такви случајеви су третирани као *псеудо цитирање*.

Структура дисертације у потпуности одговара стандардима радова заснованих на емпиријским истраживањима. Чине је увод, у коме су приказани тема, основни циљеви и претпоставке истраживања, поглавље посвећено теоријском оквиру и прегледу релевантне литературе, поглавље које описује методологију истраживања, поглавље о резултатима истраживања, поглавље посвећено дискусији добијених резултата и закључак, у коме се резимирају најважнија открића, изводе импликације и наводе питања која би могла бити полазна тачка будућих истраживања, као и могуће примене добијених података.

1. Увод

У уводном поглављу Наталија Панић истиче сложеност појаве какво је директно цитирање у

разговорном дискурсу, као и маркирање ове појаве, и излаже основни предмет истраживања и циљеве истраживања. Такође даје основна одређења појмова који су битни за ову проблематику: разговорни језик / дискурс, цитирани говор, маркери цитирања. Маркере цитираног говора у разговорном језику одређује као лингвистичке и паралингвистичке, подразумевајући под лингвистичким лексичко-синтаксичке маркере, какви су *verba dicendi* и сродни глаголи, и нови маркери цитирања (*the new quotatives*), и прозодијске маркере (промене у темпу говора, висини гласа и гласноћи, и паузе у говору), док паралингвистичке маркере дели на два основна типа: аудитивне (модификације гласа и артикулације) и визуелне (кинезитички елементи – гестикулација и телесни покрети).

2. Осврт на досадашња истраживања прозодијских обележја цитираног говора

У овом поглављу Наталија Панић даје преглед лингвистичких истраживања цитираног говора, истраживања прозодијских феномена у анализи конверзације и анализи дискурса, као и истраживања која су се бавила прозодијским елементима приликом директног цитирања. Кандидаткиња примећује да се у оквиру дискурс анализе и анализе конверзације раније није у већој мери проучавала прозодијска компонента говора, али да се у новије време истраживања из ових области окрећу ка темама везаним за значај и функције које имају прозодијски елементи у говореном дискурсу. Наталија Панић истиче и да се осветљавањем прозодијских, али и других механизма – паралингвистичких, којима се постиже одвајање цитираног материјала од остатка актуелног исказа може установити како говорник организује цитирани материјал не само у оквиру сопственог доприноса конверзацији, већ и како га поставља у односу на целокупан ванлингвистички – ситуациони, психолошки и социјални контекст.

3. Методологија

Кандидаткиња на почетку овог поглавља наводи да је, с обзиром да је ова проблематика обухваћена из угла анализе конверзације, за ово истраживање коришћен аудитивни приступ прозодијским појавама, као и да је у истраживању примењена корпусна метода. Мр Наталија Панић наводи да акустичка анализа није била примарна за ову врсту проблематике, али да је у одређеној мери коришћена, и то у циљу провере статуса неких елемената. У овом делу дисертације је приказан корпус који је коришћен за ово истраживање, као и модели транскрипције и анотације материјала из корпуса. Након транскрибовања и анотирања ексцерпирани су случајеви директног цитирања, који су сврстани у три групе: цитирање без лексичко-синтаксичког маркера, цитирање са глаголима говорења, цитирање са новим маркерима цитирања. Осим тога, корпус је подељен и с обзиром на разлику у жанровским карактеристикама разговора који су га сачињавали на: формалне и неформалне разговоре. Такође, кандидаткиња у овом делу рада приказује и неке проблеме анотирања паралингвистичких и прозодијских обележја, како теоријске, тако и функционалне.

Методологија и методолошки поступци у реализацији истраживања конципирани су и реализовани тако да је обезбеђено прикупљање репрезентативних података чијом је анализом омогућено разумевање прозодијских, али и паралингвистичких елемената приликом директног цитирања у разговорном дискурсу.

4. Анализа резултата

У овом поглављу мр Наталија Панић даје анализу случајева директног цитирања, наводећи

најпре анализу карактеристичних случајева када су прозодијски маркери фигурирали као самостално лингвистичко средство маркирања цитирања, односно када не постоје експлицитни лексички маркери који саговорнику сигнализирају да је у питању цитирани говор. Након тога су дате анализе прозодијских елемената случајева у којима је директно цитирање уведено лексичко-синтаксичким маркерима цитирања. Кандидаткиња је приказала анализу прозодијских појава цитираног материјала, као и прозодију лексичких маркера цитирања. Лексичко-синтаксички маркери цитирања су у корпусу били реализовани прозодијски неутрално у односу на цитирани материјал и остатак исказа.

Поред тога, Наталија Панић наводи да се почетак цитирања сигнализира не само на лексичко-синтаксичком плану, већ и на прозодијском плану, а да се крај цитирања обележава првенствено прозодијским средствима, с обзиром да је крај цитирања у корпусу ретко био обележен лексичко-синтаксички.

У овом делу рада кандидаткиња затим упоређује ситуације цитирања где као лексичко-синтаксички маркери фигурирају глаголи говорења и нови маркери цитирања, закључујући да се, када је у питању прозодијска организација цитираног материјала, ове ситуације цитирања не разликују. Мр Наталија Панић истиче да се разлика која постоји између ових типова лексичко-синтаксичких маркера огледа једино у томе што нови маркери цитирања сигнализирају говорникову намеру да се уз цитирани материјал пренесе и целокупно прозодијско и паралингвистичко понашање „оригиналног“ говорника, док код глагола говорења та намера није маркирана, али се – и то у неформалним ситуацијама, уз цитирани материјал реализује и прозодијско и паралингвистичко опонашање пређашњег говорника. Такође се истиче да се у формалним разговорима нису појавиле ситуације цитирања које су уведене новим маркерима цитирања. Осим тога, кандидаткиња даје врло исцрпну анализу употребе нових маркера цитирања, упоређујући их на материјалу енглеског и српског језика, као и поредећи своје резултате са досадашњим истраживањима ове тематике. Поред анализе најчешћих нових маркера цитирања (*као, крене; like, go*) даје и анализу случајева када неке дискурсне партикуле које имају статус апроксиматора (*онако*) имају улогу увођења цитираног материјала.

Један део овог поглавља посвећен је и анализи случајева где се користе неки глаголи говорења у фрази која површински изгледа као увођење у цитирани материјал, али где правог цитирања заправо нема, већ су то само неки од механизма којима се постижу други конверзациони циљеви: истицање, тражење да се задржи реч, тј. продужавање турнуса, итд. Мр Наталија Панић ову појаву назива *псеудо цитирањем* и истиче да се форма која је карактеристична за цитирање користи у овим случајевима управо зато што је за механизам цитирања иначе својствено то да је део исказа који је представљен као директно цитирање проминентнији у односу на остатак говорниковог исказа, и садржински и прозодијски. Говорник тако, користећи формулу која уводи цитирање, у ствари уводи исказ који у тренутку говора реализује и тако га истиче.

Значајан део поглавља је посвећен паралингвистичким елементима комуникације, као и њиховом односу са садржајем исказа, као и прозодијском организацијом исказа. Поред аудитивних паралингвистичких обележја, анализирани су и приказани лингвистички релевантни покрети у комуникацији, и то покрети главе, руку, као и усмереност погледа, и дата је анализа њихових функција и дистрибуције. У том смислу анализирани су кинезички елементи као маркери цитирања, који првенствено могу имати функцију *иконичких илустратора*, уколико је реч о покретима који илуструју кинезичко понашање „оригиналног“ говорника, или *конверзационих регулатора*, уколико је реч о покретима који

саговорнику сугеришу почетак, односно завршетак цитата, тј. прелазак са актуелног исказа на цитирани материјал и обратно. Кандидаткиња истиче да у свакој анализи ове врсте треба укључити и чињеницу да учесници у разговорима имају своје индивидуалне специфичности, које се манифестују употребом различитих механизма и на прозодијском и на невербалном плану, тј. да се и на паралингвистичком нивоу може увидети различитост међу учесницима, као и да треба имати на уму још један фактор – интерсубјективни однос учесника у конверзацији, који такође може допринети коришћењу различитих паралингвистичких механизма.

Мр Наталија Панић је последњи део овог поглавља посветила приказу жанровских аспеката прозодијских обележја цитирања, где најпре даје анализу прозодијских разлика и сличности између формалних разговора и неформалних, пријатељских разговора из корпуса. Када је директно цитирање у питању, кандидаткиња је установила да се у формалним разговорима чешће јављају модификације цитираног материјала на плану прозодије, у смислу ненарушавања прозодијске организације говорниковог актуелног исказа. У неформалним разговорима цитирани материјал је био интензивније маркиран прозодијски и паралингвистички, што кандидаткиња тумачи утицајем ванлингвистичких фактора, као и намером говорника да пренесе целокупни доживљај исказа који цитира. Кад формалних ситуација намера да се пренесе паралингвистичко и прозодијско понашање „оригиналног“ говорника изостаје, већ говорник примарно има намеру да пренесе пропозиционални садржај исказа, те тако цитирани материјал прозодијски модификује прилагођавајући га актуелном исказу.

5. Понашање прозодијских елемената приликом цитирања

Ово поглавље посвећено је резимирању и тумачењу главних закључака. Кандидаткиња истиче да, уколико цитирани материјал није маркиран лексички, прозодијски слој је једино лингвистичко средство обележавања цитата и може самостално функционисати. Промене на прозодијском плану (темпа говора, висине гласа, гласноће), као и паузе у говору, одвајају цитирани материјал од остатка исказа, мада не морају све промене бити симултано заступљене. Тако, често је случај да се почетак цитата на прозодијском плану обележи променом у једном прозодијском елементу, који не мора да се промени ни након изговарања цитираног материјала, већ се протеже даље, а неко друго прозодијско обележје бива маркер краја цитата. Мр Наталија Панић наглашава да се различита прозодијска средства преплићу, преузимајући различите улоге када је обележавање цитирања у питању, што значи да се само на основу промена у једном прозодијском обележју не могу поуздано установити границе цитата, те да је за то потребно истовремено праћење свих прозодијских елемената.

Резимирајући улоге прозодијског слоја приликом цитирања, кандидаткиња наводи да, било да је цитирани материјал бивао лексичко-синтаксички маркиран или не, говорник употребљава прозодијске елементе из следећих разлога: 1) да би разграничио актуелни говор од цитираног сегмента, 2) да би направио разлику између учесника цитираног дијалога, 3) да би указао на радњу која се реализује изговарањем исказа у цитираном дијалогу, 4) да би контекстуализовао расположење говорника из цитираног дијалога, 5) да би евалуирао цитирани исказ / говорника / контекст говорне ситуације. При томе прозодијским средствима придружује паралингвистичка средства – визуелна и аудитивна, употпуњавајући представљање говора из пређашњег контекста.

Поред тога, мр Наталија Панић истиче да свакако треба имати у виду да намеру говорника да директно цитира неки исказ не треба нужно доводити у везу са намером да тај исказ и верно пренесе, тј. представи. Кандидаткиња закључује да треба поћи од тога да се директним цитирањем постиже директнији утицај на саговорника, тј. он бива смештен у контекст те говорне ситуације, постаје њен посматрач, али притом он добија цитирани исказ у оном облику у коме га говорник дочарава, дакле са примесама говорникове интерпретације и доживљаја тог исказа. Односно, реципијент је у случају директног цитирања изложен тумачењу које му нуди говорник, а то тумачење је у виду прозодијских, паралингвистичких интерпретација (а и лексичко-семантичких), при чему те прозодијске и паралингвистичке примесе, по мишљењу кандидаткиње, представљају суптилнији вид утицаја актуелног говорника на рецепцију саговорника.

Упоређујући прозодијске одлике цитираног материјала у неформалним и формалним разговорима, и укључујући у то разматрање и тип лексичко-синтаксичког маркера цитирања, као и паралингвистичке елементе, мр Наталија Панић истиче да развијеност, односно сведеност у коришћењу прозодијских и паралингвистичких елемената приликом цитирања зависи првенствено од говорне ситуације, а не од тога да ли се користи лексичко-синтаксички маркер цитирања и ком типу он припада. Уз то, одабир лексичко-синтаксичког маркера цитирања такође зависи од ситуације у којој се говорник налази, па тако у неформалним разговорима говорник има више могућности, тј. богатији избор лексичко-синтаксичких маркера, што кандидаткиња повезује са тим што говорник има могућност да се експресивније изрази када су у питању и прозодијски и паралингвистички нивои комуникације.

6. Закључци и поглед на даља истраживања

У завршном делу рада мр Наталија Панић даје закључке свог истраживачког рада, истичући да говорник може успешно обележити цитирани материјал прозодијским средствима: променом висине и интензитета гласа, променом у темпу говора, као и кратком паузом у говору, а да поред прозодијских средстава, важну улогу у маркирању цитирања има и паралингвистички план комуникације, па тако говорник може мањим или већим променама у квалитету гласа, а и кинезичком понашању, сигнализирати цитирање. Када су у питању лексичко-синтаксички маркери цитирања, закључак је да су најприсутнији неутрални глаголи говорења, што се односи на корпус у целини, док су нови маркери цитирања били заступљени само у делу корпуса са неформалним разговорима. Прозодијско прилагођавање цитираног материјала актуелном исказу, које је било карактеристично за формалније разговоре из корпуса, један је од кључних показатеља да је сврха коришћења механизма цитирања у овом жанру разговорног дискурса другачија у односу на неформални дискурс. Осим тога, кандидаткиња истиче и да ова појава може индиректно сугерисати да се план прозодијског и паралингвистичког међусобно подржавају – када се цитирање прозодијски не маркира у оној мери која би била довољна да се пренесе целокупни говорни догађај из „оригиналне“ говорне ситуације, онда и паралингвистички план, пратећи ту сведеност, бива „спутан“ и у суштини изостављен.

Мр Наталија Панић наглашава да прозодијски елементи представљају врло снажан механизам обележавања цитираног говора, али да се не сме занемарити чињеница да прозодијски елементи посматрани појединачно не могу увек дати праву представу статуса неког сегмента исказа, већ се морају посматрати у међусобној спрези, као и у спрези са датим лингвистичким контекстом, као и са паралингвистичким обележјима, како

аудитивним, тако и визуелним. Када је присутан лексичко-синтаксички маркер цитирања, почетак цитирања је и вербално обележен, али крај цитирања се ретко сигнализира овим типом маркера, па су за обележавање краја цитирања информативнији прозодијски и паралингвистички елементи.

Продубљујући увиде у прозодијске и паралингвистичке слојеве комуникације, посебно у оквиру комплексне појаве какво је директно цитирање, наглашава кандидаткиња, могу се добити корисни подаци за проблематику као што је аутоматско препознавање говора, аутоматска транскрипција, итд. Поред тога, када је у питању међуљудска комуникација, с обзиром да прозодијска организација говора пружа увид у процесуирање дискурса, проучавања спреге прозодијских и паралингвистичких елемената у разговорном дискурсу могла би да дају још подробније податке не само о процесуирању изговореног, већ и о менталним процесима приликом генерисања исказа.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији. Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1) Panić Cerovski, N. (2012). Prozodijski i paralingvistički markeri citiranja u razgovornom jeziku. *Anali Filološkog fakulteta* (u štampi)

2) Panić Cerovski, N., Đurić, M. D. (2012). Prosodic characteristics of directly and indirectly reported speech in spoken discourse in contemporary English and French TV talk shows. in *Folia Linguistica et Litteraria* (u štampi)

3) Панић Церовски, Наталија. (2012). Пратећи невербални елементи у разговорном дискурсу у српским јавним медијима. *Зборник Матице српске за славистику*, св. 82, 121-140.

4) Polovina, V. i Panić, N. (2012). Aspekti anotacije digitalnih video korpusa u lingvističkim istraživanjima. Tematski zbornik *Digitalizacija kulturne baštine, univerzitetski repozitorijumi i učenje na daljinu, knj. 3: Digitalni izvori u društveno-humanističkim istraživanjima*, 15-22.

5) Panić Cerovski, N., M. Đukanović i B. Kovačević. (2012). Novi markeri citiranja u srpskom i slovenačkom jeziku. U *Nauka i savremeni univerzitet - Filologija i univerzitet, Tematski zbornik radova*, Niš: Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu, 121-131.

6) Polovina, V. i Panić Cerovski, N. (2011). Prozodijska obeležja u javnom i neformalnom razgovoru. Zbornik radova sa međunarodne konferencije *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*, Filozofski fakultet u Novom Sadu, 441-450.

7) Polovina, V. i Panić, N. (2011). Suprasegmentna obeležja u diskursu TV debata. *Obdobja, 30. Meddisciplinarnost v slovenistiki*, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, Ljubljana, 383-389.

8) Polovina, V. i Panić, N. (2010). Problemi lingvističke klasifikacije neverbalnih elemenata u

komunikaciji. *Analiza Filološkog fakulteta*, 22, 215-231.

9) Panić, N. (2010). Tako, 'nako, nebitno. *Jezik i društvo*, edicija *Filološka istraživanja danas*, Filološki fakultet, Beograd, 221-235.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања било је установити начине на који говорници прозодијски маркирају директно цитирање, односно утврдити како се на прозодијском нивоу обележава цитирани материјал. Поред тога, циљ је био и установити да ли постоје битне разлике у понашању елемената прозодијског слоја у зависности од тога да ли је присутан или не лексичко-синтаксички маркер цитирања, као и да ли тип лексичко-синтаксичког маркера цитирања има утицаја на прозодијски ниво цитираног материјала. У вези са тим, кандидаткиња је обрадила и паралингвистички ниво у овим ситуацијама, истичући да је и он врло значајан и информативан у комуникацији.

Ово истраживање показује да се елементи прозодијског, као и паралингвистичког слоја говора различито понашају у зависности од типа разговорне ситуације. Тако, у формалним ситуацијама прозодијски елементи цитираног материјала бивају подређени прозодијској организацији актуелног исказа, што указује на то да је сврха цитирања у формалним разговорима првенствено преношење пропозиционалног садржаја исказа, а не приказивање говорног догађаја. И сведеност паралингвистичких средстава у маркирању цитирања у формалним разговорима потврђује овај закључак. Код неформалних разговора карактеристична је намера говорника да цитирањем прикаже говорни догађај у његовој целокупности, те стога прозодијски и паралингвистички елементи бивају коришћени са тим циљем, као и са циљем да се евалуира цитирани исказ / говорник / ситуација.

Мр Наталија Панић је показала овим истраживањем да понашање прозодијских елемената у оквиру цитирања, насупрот очекивању, не зависи од присуства / одсуства лексичко-синтаксичког маркера цитирања, као ни од типа лексичко-синтаксичког маркера цитирања, већ је условљено првенствено тиме са којом намером говорник врши цитирање. Показала је да и елементи паралингвистичког слоја, с обзиром да представљају потпору лингвистичком слоју комуникације, такође испољавају такву условљеност.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидаткиња је изабрала значајан и недовољно истражен проблем испитивања прозодијског аспекта обележавања цитираног говора. Коректно је пројектовала циљеве и реализовала научно истраживање. Адекватан узорак, адекватан говорни корпус, адекватне методе прикупљања података, као и адекватне методе анализе довеле су до валидних истраживачких налаза који потврђују да докторска дисертација **„Прозодијски маркери цитираног говора у разговорном језику“** кандидаткиње мр Наталије Панић представља значајан и оригиналан научни допринос у области лингвистике. Поред научног доприноса у области лингвистике, вредни истраживачки налази продубљују сазнања и отварају истраживачке смерове и у тангентним научним областима које се баве говорним изразом и комуникацијом уопште.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу свега наведеног, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију **мр Наталије Панић** под насловом „Прозодијски маркери цитираног говора у разговорном језику“ и предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да извештај прихвати и упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност и да кандидаткињу позове на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Весна Половина, редовни професор
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Др Јасмина Московљевић Поповић, ванредни професор
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Др Зорка Кашић, редовни професор
Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и
рехабилитацију